

KOMPONENT 2: OBNOVA BUDOV

Podľa národného energetického a klimatického plánu Slovenska a Dlhodobej stratégie obnovy fondu budov si dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti znižovania emisií do roku 2030 a 2050 vyžaduje výrazný posun od realizácie čiastkovej obnovy budov k uskutočňovaniu strednej (úspory primárnej energie 30 – 60 %) a hĺbkovej (viac ako 60 %) obnovy budov.

Cieľom tejto zložky slovenského plánu obnovy a odolnosti je zníženie spotreby energie prostredníctvom komplexnej obnovy rodinných domov a verejných historických a pamiatkovo chránených budov. Spája opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov dosiahnutím úspory primárnej energie aspoň 30 % s opatreniami na podporu adaptácie na zmenu klímy (napríklad inštalácia zelených striech, systém zadržiavania vody). Zložka prispieva k plneniu cieľov v oblasti klímy a životného prostredia a zároveň podporuje obnovu a konkurencieschopnosť sektora stavebníctva vytváraním väčšieho počtu pracovných miest, najmä pre MSP na miestnej úrovni.

Očakáva sa, že žiadne opatrenie v tomto komponente výrazne nenaruší environmentálne ciele v zmysle článku 17 nariadenia (EÚ) 2020/852 berúc do úvahy opis opatrení a zmierňujúce kroky stanovené v pláne obnovy a odolnosti v súlade so zásadou technického usmernenia týkajúceho sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (DNHS) (2021/C58/01).

Tento komponent zahŕňa tri reformy a dve investície.

Tieto investície a reformy prispievajú k plneniu odporúčaní, ktoré boli Slovensku adresované počas uplynulých dvoch rokov, pokiaľ ide o potrebu „zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na energetickú účinnosť“ (odporúčanie 3/2019) a „zamerať investície na zelenú transformáciu“ (odporúčanie 3/2020).

A.1. Opis reforiem a investícií v rámci nenávratnej finančnej podpory

.Reforma 1: Zosúladenie podporných mechanizmov obnovy rodinných domov

Cieľom reformy je zmapovať, zosúladiť a spojiť rôzne systémy podpory, zjednotiť a zefektívniť proces obnovy a poskytnúť vlastníkovi stimuly na implementáciu širšieho spektra opatrení na obnovu. Podoba schém podpory, kritérií a podmienok, ako aj implementačných krokov bude načrtnutá v implementačnom pláne, ktorý má Slovenská agentúra životného prostredia uverejniť do 30. septembra 2022. Na zabezpečenie účinnej a včasnej implementácie sa posilnia kapacity Slovenskej agentúry životného prostredia. Vlastníci domov budú vo fáze implementácie oslovení prostredníctvom komunikačnej kampane a regionálnych kancelárií, ktoré majú byť zriadené, ako aj poskytnutím technickej pomoci a konzultácií.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 30. septembra 2022.

Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Cieľom investície je dokončiť obnovu najmenej 25 164 rodinných domov a zároveň dosiahnuť úspory primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %. Investícia je zameraná na vlastníkov starších rodinných domov. Okrem tradičných opatrení na úsporu energie, ako je tepelná izolácia alebo výmena okien, mechanizmus umožní výmenu neefektívnych zdrojov tepla a teplej vody za vysokoúčinné zariadenia, resp. osadenie nových zariadení využívajúcich OZE. Ak je to možné, uplatnia sa opatrenia na zvýšenie odolnosti budov voči zmene klímy (ako sú vegetačné strechy, zachytávanie dažďovej vody). S cieľom mobilizovať komplexnú a zelenú obnovu musia schémy podpory zahŕňať kombináciu povinnej a nep povinnej časti. Očakáva sa finančný príspevok vlastníkov. Úspory energie sa budú overovať predovšetkým prostredníctvom energetických certifikátov alebo iných príslušných dokumentov.

Investičné opatrenia súvisiace s obnovou budov budú v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi zo zásady „výrazne nenarušiť“, a to vrátane opätovného využívania a recyklácie stavebného a demolačného odpadu a schémy výmeny plynových kotlov, ktorá bude predstavovať malú časť celkového programu obnovy budov.

Ak sú do schémy obnovy zahrnuté kotly na biomasu, povoľuje sa výmena zastaraných kotlov na uhlie/olej/biomasu za kotly na biomasu, pokiaľ budú nahradené vysoko účinnými kotlami na biomasu spaľujúcimi pelety a patriacimi do jednej z dvoch najvyšších tried energetickej účinnosti podľa nariadenia o energetickom označovaní. Okrem toho možno kotlami na biomasu nahradiť zastarané plynové kotly, pokiaľ budú nahradené kotlami na biomasu spaľujúcimi pelety a patriacimi do jednej z dvoch najvyšších tried energetickej účinnosti podľa nariadenia o energetickom označovaní. Náhrada plynových kotlov kotlami na biomasu nie je v žiadnom prípade povolená v zónach kvality ovzdušia, v ktorých sú prekročené limitné hodnoty PM₁₀.

Očakáva sa, že implementácia investície sa začne najneskôr do 30. septembra 2022 a dokončí sa do 30. júna 2026.

Reforma 2: Zvýšenie transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí Pamiatkového Úradu Slovenskej republiky

Cieľom reformy je zlepšiť kvalitu a efektívnosť rozhodovacieho procesu Pamiatkového Úradu Slovenskej republiky vypracovaním troch metodík na účely:

- klasifikácie pamiatkového fondu,
- stanovenia objektívnych kritérií, na ktorých základe Pamiatkový úrad Slovenskej republiky prijíma rozhodnutia, a
- vyčíslenia nákladov súvisiacich so zásahom Pamiatkového úradu Slovenskej republiky.

Okrem toho je cieľom reformovať mapovanie pamiatok vo vlastníctve štátu posúdením ich základných technických, stavebných, ekonomických, energetických a iných aspektov. Výsledkom mapovania bude prijatie diagnostiky najmenej 1 000 relevantných pamiatok vo vlastníctve štátu. Reforma uľahčí investičné rozhodnutia o obnove s cieľom zachovať pamiatkovú hodnotu a prípadne aj zvýšiť ich energetickú hospodárnosť.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 31. decembra 2023.

Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Historické a pamiatkovo chránené verejné budovy patria medzi budovy s najhoršou energetickou hospodárnosťou a vyžadujú si individuálny prístup na zachovanie a ochranu ich kultúrnej hodnoty a dedičstva. Cieľom investície je zlepšiť energetickú hospodárnosť a stavebnotechnický stav historických a pamiatkovo chránených verejných budov a zároveň chrániť ich historickú a kultúrnu hodnotu a zlepšiť ich prístupnosť. Z celkového cieľa obnoviť 104 024 m² sa obnoví aspoň 93 622 m² podlahovej plochy historických a pamiatkovo chránených verejných budov, pričom sa dosiahnu úspory primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %. Očakáva sa, že investícia povedie k obnove približne 100 budov a bude ju sprevádzať informačná kampaň. Úspory energie sa budú monitorovať a overovať na základe energetických certifikátov.

Investičné opatrenia súvisiace s obnovou budov budú v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi zo zásady „výrazne nenarušiť“, a to vrátane predchádzania vzniku stavebného a demolačného odpadu a ich recyklácie a systému výmeny kotlov, ktorý bude predstavovať malú časť celkového programu obnovy budov.

Implementácia tejto investície sa dokončí do 30. júna 2026.

Reforma 3: Nakladanie so stavebným odpadom a odpadom z demolácie

Reforma rieši veľmi nízku mieru recyklácie na Slovensku a sústreďuje sa na revíziu právnych predpisov o nakladaní s odpadom s cieľom zvýšiť potenciál obehového hospodárstva v oblasti stavebného odpadu a odpadu z demolácie. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky predloží novelu zákona o odpadoch, na základe ktorej sa bude vyžadovať, aby najmenej 70 % stavebného a demolačného odpadu, ktorý nie je nebezpečný, bolo pripravených na opätovné použitie alebo zaslaných na recykláciu. Okrem toho sa reformou zavedie povinná selektívna demolácia, normy pre kvalitu recyklátu zo stavebných a demolačných odpadov a povinné zelené verejné obstarávanie pri kontrahovaní stavebných prác, zjednodušia sa pravidlá alepší sa systém zberu dát v oblasti stavebného odpadu. Právne predpisy po nadobudnutí účinnosti zaisťujú, aby požiadavka na opätovné použitie 70 % demolačného a stavebného odpadu, ktorý nie je nebezpečný, ktorá sa má uplatňovať na obnovu a výstavbu budov financovaných v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, bola v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť“.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 30. júna 2022.

A.2. Míľníky, ciele, ukazovatele a harmonogram monitorovania a realizácie pre nenávratnú finančnú podporu

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľník/ciel	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľníky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľníkov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
1	2 – Obnova budov – Reforma 1: Zosúladienie podporných mechanizmov obnovy rodinných domov	Míľník	Implementačný plán na mobilizáciu zelenej obnovy rodinných domov	Prijatie implementačného plánu ministerstvom životného prostredia				Q3	2022	Implementačný plán zmapuje rôzne schémy podpory a zharmonizuje ich. Bude obsahovať podrobné informácie o príprave na spustenie schémy, jej harmonogram a správe, ako aj o monitorovaní obnovy a overovaní úspory energie, najmä prostredníctvom energetických certifikátov alebo iných zodpovedajúcich dokumentov.
2	2 – Obnova budov – Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov	Míľník	Spustenie schém podpory na mobilizáciu úspor energie a zelenej obnovy	Spustenie schém podpory na mobilizáciu úspor energie a zelenej obnovy				Q3	2022	Programy na mobilizáciu úspor energie a ekologickú obnovu sa budú navrhovať a realizovať v súlade s opatreniami a harmonogramom prijatými v implementačnom pláne. Príslušné výzvy uverejní Slovenská agentúra životného prostredia na webovom sídle. Schémy budú navrhnuté tak, aby stimulovali úsporu primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 % a aby boli v súlade s požiadavkami

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
										stanovenými v technickom usmernení týkajúcom sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (2021/C58/01). Zoznam možných opatrení zahŕňa: izoláciu, výmenu okien, obnovu strechy, zadržiavanie dažďovej vody, výmenu kotla alebo odstránenie azbestovej krytiny, prípadne iné opatrenia v súlade s opisom investície.
3	2 – Obnova budov – Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov	Cieľ	Počet obnovených rodinných domov, ktoré dosahujú úspory primárnej energie v priemere aspoň 30 %.		Číslo	0	13 000	Q4	2024	Obnoví sa 13 000 rodinných domov v súlade s požiadavkami schém podpory vrátane súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“ a poskytnú sa stimuly na dosiahnutie úspor primárnej energie v priemere aspoň 30 % a dodatočné doplnkové opatrenia. . Úspory energie v prípade obnovených rodinných domov sa budú overovať predovšetkým prostredníctvom energetického certifikátu alebo iných príslušných dokumentov. .
4	2 – Obnova budov – Investícia 1: Zlepšenie energetickej	Cieľ	Počet obnovených rodinných domov, ktoré dosahujú		Číslo	13 000	25 164	Q2	2026	Spolu sa obnoví 25 164 rodinných domov v súlade s požiadavkami schém vrátane súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“ a poskytnú sa stimuly na dosiahnutie úspor primárnej energie

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
	hospodárnosti rodinných domov		úspory primárnej energie v priemere aspoň 30 %.							v priemere aspoň na úrovni 30 % a dodatočné doplnkové opatrenia. Úspory energie v prípade obnovených rodinných domov sa budú overovať predovšetkým prostredníctvom energetického certifikátu alebo iných príslušných dokumentov. .
5	2. Obnova budov – Reforma 2: Zvýšenie transparentnosti a zefektívnení a rozhodnutí Pamiatkového úradu Slovenskej republiky	Míľnik	Metodiky pre rozhodovací proces Pamiatkového úradu Slovenskej republiky	Uverejnenie metodík Pamiatkovým úradom Slovenskej republiky			3	Q4	2023	Vypracovanie a prijatie troch metodík na klasifikáciu pamiatkových budov s cieľom zvýšiť transparentnosť, verejnú akceptáciu a urýchliť rozhodovacie procesy Pamiatkového úradu Slovenskej republiky. Pamiatkový úrad prijme na základe štandardizovaných metodík diagnostiku aspoň 1 000 pamiatok vo vlastníctve štátu na účely diagnostiky základných technických, stavebných, ekonomických, energetických a iných aspektov relevantných pamiatok vo vlastníctve štátu s cieľom uľahčiť rozhodnutia o obnove.

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
6	2 – Obnova budov – Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov	Cieľ	Celková plocha (m ²) obnovených verejných historických a pamiatkovo chránených budov, v prípade ktorých sa dosiahla úspora primárnej energie aspoň na úrovni 30 %		Plocha (m ²)	0	48 011	Q4	2024	Z celkového cieľa obnoviť 52 812 m ² sa obnoví aspoň 48 011 m ² historických a pamiatkovo chránených verejných budov v súlade s požiadavkami verejnej súťaže, v ktorej sa vymedzia podmienky na dosiahnutie úspor primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %, na zaistenie súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“ a na stimulovanie vykonávania ďalších doplnkových opatrení (ako je zadržiavanie dažďovej vody, odstraňovanie azbestu, prístupnosť budov). Úspory energie v prípade obnovených budov sa budú monitorovať a overovať na základe energetických certifikátov.
7	2 – Obnova budov – Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov	Cieľ	Celková plocha (m ²) obnovených verejných historických a pamiatkovo chránených budov dosiahnutie		Plocha (m ²)	48 011	93 622	Q2	2026	Z celkového cieľa obnoviť 104 024 m ² sa obnoví aspoň 93 622 m ² historických a pamiatkovo chránených verejných budov v súlade s požiadavkami verejnej súťaže, v ktorej sa vymedzia podmienky na dosiahnutie úspor primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %, na zaistenie súladu so zásadou „výrazne nenarušiť“ a na stimulovanie

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
			úspor primárnej energie aspoň na úrovni 30 %							vykonávania ďalších doplnkových opatrení (ako je zadržiavanie dažďovej vody, odstraňovanie azbestu, prístupnosť budov). Úspory energie v prípade obnovených budov sa budú monitorovať a overovať na základe energetických certifikátov.
8	2 – Obnova budov – Reforma 3: Nakladanie so stavebným odpadom a odpadom z demolácie	Míľnik	Novela zákona o odpadoch	Nadobudnutie účinnosti novely zákona o odpadoch		0	1	Q2	2022	Novelou zákona o odpadoch predloženou ministerstvom životného prostredia sa zvýši potenciál obehového hospodárstva v odvetví stavebného a demolačného odpadu a stavebníctva, čo povedie k tomu, že najmenej 70 % stavebného a demolačného odpadu, ktorý nie je nebezpečný, sa bude recyklovať a opätovne sa použije. Jej súčasťou bude povinné zelené verejné obstarávanie stavebných prác orgánmi štátnej správy, zvýšenie zákonných poplatkov za skládkovanie a zjednodušenie pravidiel používania stavebného a demolačného odpadu.